

„The Role of the Czech Senate after 20 years of its existence.“

Teze práce:

Zdůvodnění výběru práce (max 2000 znaků):

Zvolené téma mi přijde zajímavé ze tří základních momentů, které se odrazily v mé motivaci si téma vybrat. Za prvé, horní komora českého Parlamentu je de facto od svého založení přijímána většinou společností jako zbytečná instituce. Tento fakt souvisí s otázkou samotné legitimacy dané horní komory. Třebaže se ústavní právníci a tradiční politici shodují, že spíše převažují pozitiva existence Senátu, většina české společnosti jej nepřijímá příliš pozitivně. Budiž základním ukazatelem pravidelně nízká volební účast, která systematicky od roku 1996 devalvuje výslednou hodnotu této instituce. Za druhé, i přes výše uvedené problematické postavení horní komory českého Parlamentu, český Senát oslavil v roce 2016 dvacetileté výročí, literárněji řečeno oslavil svojí plnoletost. Je proto ideální časový moment na bilancování dosavadní práce a činnosti tolik rozporupně vnímané instituce, jakou je horní komora českého Parlamentu. Posledním, třetím, momentem je v návaznosti na předchozí poznámku, aktuálnost tématu, který je vhodný pro politologický výzkum. Opomeneme-li práce některých ústavních právníků a jiných výzkumníků, kteří se věnují problematice dvoukomorových parlamentů, případně jejich relevantností v politických systémech nově se rodících demokracií, není téma zhodnocení postavení a tedy i role Senátu v českém prostředí zkoumáno.

Předpokládaný cíl (max 1500 znaků):

V návaznosti na zdůvodnění výběru tématu mé práce, bych chtěl nejprve zhodnotit základní debaty při přijímání Ústavy České republiky a tedy vzniku samostatného Parlamentu České republiky s odkazem na argumenty a hlavní proponenty vytvoření dvoukomorového parlamentního systému. Tehdejší česká politická reprezentace vnímala ustanovení horní komory velmi rozporupně a na jeho roli, respektive jeho pozici v politickém systému se jednotlivé politické strany (včetně tehdejšího Prezidenta republiky) nebyly schopny se absolutně shodnout. Cílem této diplomové práce by mělo být zjištění, zda Senát skutečně naplňuje ústavou svěřené funkce. K základním vlastnostem Senátu patří funkce „ústavní pojistky“, která má v obecné rovině dbát na stabilitu politického systému, tj. jak legislativy, exekutivy, tak i soudní moci pomocí vzájemné provázanosti principem brzd a protivah. Proto si tato diplomová práce klade za hlavní cíl prozkoumat skutečné fungování Senátu jako ústavní pojistky a podrobit jeho dvacetileté fungování politologickému výzkumu.

Metodologie práce (max 1500 znaků):

V práci bude použit empiricko-analytický přístup, třebaže by si téma zasloužilo i normativní zpracování. Metodologii této práce si dovolím rozdělit na dvě části. V první části, bude zahrnut empirický fond, který se týká dvacetileté existence horní komory českého Parlamentu. Tato část se bude skládat zejména z vývoje volební účasti, interpretace jednotlivých doplňovacích (řádných) voleb ve dvouletých cyklech, míry legislativní aktivity, úspěšnost při prosazování vlastních návrhů zákonů, historického ohlednutí nad nepřímou volbou hlavy českého státu a vzájemnými interakcemi mezi oběma institucemi. Ve druhé části, bude v práci zahrnuta diskuse nad přijímáním české ústavy z počátku devadesátých

let. Pro interpretaci cílů této práce je nezbytné debatovat základní argumenty, které stály na počátku formování základního právního dokumentu České republiky. Jak již bylo zmíněno v prvním odstavci, samotná výsledná podoba dvoukomorového Parlamentu české republiky nebyla mezi politickými stranami podobná, takže se na začátku ani přesně nevědělo, co má být výsledkem, respektive, jak by měl ideálně Senát vypadat. Součástí sběru dat bude i zapracování strukturovaných rozhovorů s některými vybranými osobami ze senátního prostředí.

Základní charakteristika tématu (max 1500 znaků):

Dvoukomorové parlamenty v demokratických zemích jsou až na některé výjimky podrobovány neustálým a košatým diskuzím o smyslu existence druhé komory. Jejich role je velice často hodnocená ve vztahu k dolním komorám a je proto důležité brát na zřetel celkový charakter politického systému. Podle formy vlády, respektive institucionálního nastavení rozdělení státní moci, a formy vnitrostátního uspořádání lze schematizovat ústavní pozice horních komor v těch kterých systémech. Parlamentní systémy převážně pracují se slabšími horními komorami, zatímco prezidentské režimy mají tendenci ustanovovat rovné postavení obou komor. To platí i v oblasti vnitrostátního uspořádání, kdy unitární státy ustanovují horní komory v menšině případů oproti státům složeným, federálním. Navzdory tomu, že se problematice státoprávního uspořádání, nastavení vztahů mezi mocí zákonodárnou a výkonnou, legislativní činnosti dvoukomorových parlamentů věnovalo nemalé množství výzkumů, stále je evidentní potřeba se více zabývat problematikou reprezentace, legitimacy a kvality výstupů těch konkrétních institucí. Horní komory jsou však dlouhodobě na okraji jakéhokoliv zájmu a jejich smysl a funkce hodnotí malá část politologů či ústavních právníků, třebaže jsou v řadě politických systémů nezpochybnitelným prvkem politické stability, kvalitní legislativy a reprezentace odlišných zájmů. Český Senát už na první pohled tvoří nestandardní a unikátní případ, kterému je za hodno se stále věnovat.

Předpokládaná struktura práce (max 1400 znaků):

Tato práce se bude členit na tři základní části. První část, tvořená úvodem, bude blíže představovat kontext situace, rešerši současné literatury, stav dosavadního výzkumu v českém prostředí týkající se Senátu a teoretická východiska této práce. Teoretický rámec bude především vycházet z teorie bikameralismů a vysvětlí v této části relevantnost použitého teoretického konceptu pro účely této práce. Druhá část se bude věnovat vývoji samotného českého prostředí, respektive uvede téma českého Senátu analýzou a základními momenty z debat při vzniku Ústavy České republiky. V kontextu vnímání Senátu je nezbytné tyto argumenty poznamenat, abychom mohli lépe porozumět zkoumané problematice. Třetí část se zaměří na samotný Senát v průběhu oněch dvaceti let, bude zkoumat jeho legislativní činnost, výsledky voleb, fungování senátní většiny jako opozice vůči vládě, anebo dosavadní ústavní reformy týkající se jeho bezprostřední činnosti.

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

Baldwin, Nicholas a Shell, Donald eds. *Second Chambers*. London, 2001.

ČESKO. Zákon č. 107 ze dne 11. května 1999 o jednacím řádu Senátu. In. Sbíрка zákonů České republiky. 1999, částka 39, s. 2583–2614.

Holländer, Pavel. 2012. *Základy všeobecné státoprávní vědy*. 3. vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o.

Kysela, Jan eds. *Senát v České republice – proč a jaký?* Praha, 1999.

Kysela, Jan eds. *Dvacet let Senátu Parlamentu České republiky v souvislostech.* Praha: Leges, 2016.

Kysela, Jan. 2004. *Dvoukomorové systémy. Teorie, historie a srovnání dvoukomorových parlamentů.* Praha: Eurolex Bohemia

Lijphart, Arend. 1984. *Democracies: Pattern of Majoritarian and Consensus Government in Twenty-One Countries.* New Heaven: Yale University Press.

Pavlíček, Václav et al. 1998. *Ústavní právo a státověda.* Praha: Linde Praha

SARTORI, Giovanni. Srovnávací ústavní inženýrství: zkoumání struktur, podnětů a výsledků. 2. vyd. Přeložil Jana OGROCKÁ. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-048-3.

Úplné znění Ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky; Úplné znění Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky; Úplné znění zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny; některé další související právní předpisy. Vydání: dvanácté. Praha: Armex Publishing, 2017. Edice kapesních zákonů. ISBN 978-80-87451-46-5.

Wintr, Jan. Principy českého ústavního práva. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN: 978-80-7380-564-7